

Marcin Masecki | Die Kunst Der Fuge | Fuga lustrzana... | 14.1

Utwór z płyty wydanej 3 września 2012 roku nakładem Lado ABC we współpracy z NInA

Marcin Masecki rozpoczął pracę nad *Sztuką Fugi* Jana Sebastiana Bacha w 2007 roku. Początkowo miał zamiar dokonać jej nagrania na elektrycznym pianinie Wurlitzer; chodziło o to, aby zaprezentować utwór w sposób sonorycznie nietypowy i wyeksponować misterną architekturę ostatnich kompozycji Bacha. Szukając idealnego instrumentu do nagrania utworu – w partyturze nie ma mowy o instrumencie, na który *Sztuka Fugi* została napisana – Masecki ostatecznie zdecydował się na fortepian, a konkretnie rodzinny Steinway, i postanowił zarejestrować *Die Kunst der Fuge* na starym dyktafonie kasetowym Panasonic. Swój zamysł tłumaczył następująco:

Jest to wrażenie nowe i niespotykane w świecie muzyki klasycznej. (...) Od początku bałem się grać Bacha na fortepianie, gdyż nieuchronnie brzmiał wtedy jak Konkurs Chopinowski. Nagrany na szumiący dyktafon fortepian staje się innym instrumentem. Szum taśmy i naturalna kompresja stwarzają matową szybę, zza której nie słychać już wypolerowanego salonowca, „króla instrumentów”, tylko właśnie rzuca się w oczy szerszy kadr – taki, w którym lepiej widać strukturę całego utworu.

Die Kunst der Fuge (Sztuka Fugi) to jedno z ostatnich dzieł Bacha, którego kompozytor już nie zdążył ukończyć. Znane są dwie wersje kompozycji: pierwsza zawarta została w pochodzącym z 1742 roku manuskrypcie z dwunastoma fugami i dwoma kanonami. W drugiej, wydanej pośmiertnie w 1751 roku, znalazły się dodatkowo trzy nowe fugi i dwa kanony. To w drugiej wersji znalazła się słynna niedokończona fuga, pod którą syn Bacha, Carl Philipp Emanuel dopisał: „W momencie gdy dźwięki B-A-C-H pojawiają się w kontratemacie, kompozytor zmarł”.

Obu wersjom przyświeca jednak jedna idea: wnikliwa analiza kontrapunktycznych możliwości tkwiących w jednym muzycznym temacie. Każda z fug – z wyjątkiem ostatniej, niedokończonej – opiera się na tej samej melodii w tonacji d-moll. W kolejnych fugach temat ten poddawany jest jednak modyfikacjom przy wykorzystaniu wszystkich znanych Bachowi zasad polifonii: zostaje odwrócony (wzdłuż osi pionowej i poziomej), rozciągnięty w czasie (dyminucja i augmentacja), nałożony na siebie (stretto) i połączony w najróżniejszych permutacjach z podobnymi zabiegami we wszystkich głosach (fugi są trzy- lub czterogłosowe). *Sztuka Fugi* stanowi więc przede wszystkim prezentację kunsztu kompozytorskiego, treść jest tu podporządkowana eksploracji polifonicznej formy, w której Bach osiągnął niekwestionowane mistrzostwo.

Wydawcą płyty, która miała swoją premierę 3 września 2012 roku, jest warszawska wytwórnia Lado ABC oraz Narodowy Instytut Audiowizualny.

Jan Sebastian Bach, *Sztuka Fugi*:

1. Fuga
 2. Fuga (temat w inwersji)
 3. Fuga (temat ornamentowany)
 4. Fuga (temat ornamentowany, prosty i w inwersji, z użyciem stretta)
 5. Fuga (fuga podwójna)
 6. Fuga (fuga podwójna, temat ornamentowany, w inwersji)
 7. Fuga (fuga w stylu francuskim, temat w inwersji, augmentacji i dyminucji)
 8. Fuga (temat w inwersji, największej augmentacji i dyminucji)
 9. Canon in Hypodiapason (w oktawie) perpetuus
 10. Fuga (fuga potrójna, 3-głosowa)
 11. Fuga (fuga potrójna, 4-głosowa)
 12. Canon in Hypodiatesseron al rovescio e per augmentationem (w kwarcie, inwersji i w augmentacji) perpetuus
- Dodatki z 1747 roku:
- 13.1 Fuga (fuga lustrzana, 4-głosowa – rectus)
 - 13.2 Fuga (fuga lustrzana, 4-głosowa – inversus)
 - 14.1 Fuga (fuga lustrzana, 3-głosowa – inversus)
 - 14.2 Fuga (fuga lustrzana, 3-głosowa – rectus)

12a. Canon al rovescio e per augmentationem (w inwersji i augmentacji) druga wersja

Marcin Masecki (ur. 1982) – pianista klasyczny i jazzowy, kompozytor, absolwent prestiżowego Berklee College of Music w Bostonie. Laureat wielu nagród, w tym pierwszego miejsca na Międzynarodowym Konkursie Pianistów Jazzowych w Moskwie w 2005 roku oraz Grand Prix (z zespołem Alchemik) podczas Jazz Hoeilaart '98 w Brukseli. Występował m.in. z Tomaszem Stańko, rodziną Waglewskich, Michałem Urbaniakiem, grupami Alchemik, Pink Freud czy Niewinni Czarodzieje. Jest członkiem zespołu Paristetris, prowadzi własny sekstet jazzowy PROFESJONALIZM (album *Chopin, Chopin, Chopin*, 2011) i jest dyrektorem pierwszej edycji Warszawskiej Orkiestry Rozrywkowej. Jego równoległą pasją jest muzyka klasyczna XVIII wieku, którą regularnie wykonuje, głównie w warszawskich klubokawiarniach. Mieszka w Warszawie i w Buenos Aires.

ilustracja: *Die Kunst Der Fuge*, [LADO Abc](#), 2012